

# 'HE WAS A

## Herinneringen van de laatste bediende

Marie-José en haar man – de butler – in de grote salon, eind jaren 1960

Het is zomer 1966 wanneer Marie-José Walravens uit Ninove, toen vijfenveertig jaar, in Hingene belandt. Hier zal ze als trouwe bediende, zeven jaar lang, hertog Henri d'Ursel dienen. Wanneer in 1973 het kasteel wordt verkocht, trekt ze samen met hem naar de kust, waar ze hem tot aan zijn dood verzorgt. Vijfendertig jaar en vele herinneringen later, brengt ze ons in het gezelschap van haar familie met een hartverwarmend bezoek. Het wordt een mooi weerzien. 'I enjoyed my staying here', zegt ze oprecht ontroerd.



Na 35 jaar terug in het kasteel

'Ik hoorde voor het eerst van de hertog, toen ik telefoon kreeg van een Italiaanse vrouw, die zelf jarenlang als dienstmeid voor de hertog had gewerkt', vertelt Marie-José. 'Ze was op de hoogte van het faillissement van het schoenbedrijf waarvoor mijn man en ik toen werkten. Zelf trok ze terug naar Italië waardoor er een baantje bij de hertog vrijkwam. Mijn man en ik zijn toen gaan solliciteren in Brussel. We hadden een afspraak in de

kantoren van de *Banque Royale*, waar de hertog toen actief was. Het gesprek verliep uitstekend en we werden in dienst genomen. We spraken af dat we samen Engels zouden spreken. Mijn man was Engelsman en de hertog sprak geen Vlaams. Jarenlang sprak ik hem aan als *my lord*. Hij noemde mij *Josey*.'

Samen met haar man en hun zoon Glen, toen acht jaar, verhuisde Marie-José

# REAL GENTLEMAN'

naar Hingene. Hun oudste dochter was inmiddels het huis uit. 'In het begin was ik hier niet zo graag, want ik miste mijn vertrouwde omgeving. 'Maar al snel raakte ik gewend aan mijn nieuwe leven. De hertog was dan ook een zeer lieve en warme man. Toen we net in Hingene waren, werkte mijn man als butler en ik deed het onderhoud van het kasteel. De hertog zag ik nauwelijks. Hij kwam nooit in de keuken. Mijn man diende op en de hertog gaf via hem berichten door aan mij. Later, na de dood van mijn man, diende ik ook het eten op en had ik meer contact met de hertog. *My lord* bracht heel veel tijd door in de roze salon waar hij 'in het hoekske' bij het venster zat te lezen. Televisie keek hij nooit. Maar hij fotografeerde veel, vooral kerken. *Churses and churches and churches*, boeken vol had hij', lacht Marie-José. 'In de zomer woonden we samen met de hertog in het kasteel, maar in de winter werd het hier veel te koud en verhuisden we naar de d'Urselstraat: wij woonden in wat nu De Casteleyn heet en de hertog in de huidige pastorij. Met een kar reden we dan op en af om de inboedel te verhuizen.'

In de periode dat de familie Davis in het kasteel verblijft, woont de hertog er samen met drie tienerzonen uit zijn tweede huwelijk: Leopold, Pascal en Quentin. Zijn echtgenote Madeleine en hun dochter Marie waren in 1951 overleden bij een tragisch verkeersongeval in Spanje. Ook de kinderen uit zijn eerste huwelijk, Antonin (alias Tony, de volgende hertog), Roland en Thérèse, woonden niet meer thuis. Marie-José herinnert zich de drie zonen vooral als kwajongens. 'Like all boys', voegt ze er verontschuldigend aan toe. 'Ik herinner me een avond waarop hun vader er niet was en de jongens een feestje bouwden. Ze hadden alle elektri-



De familie Davis in oude kostuums van op zolder: 'Wat hebben we toen plezier gehad!'

citeit uitgeschakeld om verstopperij te kunnen spelen. Ik was toen doodsbang en hoopte maar dat ze de meubels niet zouden beschadigen of tegen de Chinese vazen aan zouden lopen. Pascal bracht zelfs ooit een kameleon mee uit Congo. Met bierviltjes en een glas moesten we dan vliegen vangen om hem te voederen. Maar hij werd dat beest al snel beu en gaf hem aan onze Glen, die hem losliet in het parkbos. We hebben hem nooit meer teruggezien', zeggen Marie-José en haar gezelschap lachend.

De hertog zelf was *a real gentleman*, volgens Marie-José. 'Hij was wel een beetje *shy* en verstrooid ook. Ik had altijd zo'n medelijden met hem wanneer hij alleen aan de grote tafel in de spiegelzaal zat te eten. Met al die lege stoelen rondom hem leek hij *so lonely*. Maar hij was altijd vriendelijk en deed nooit bevelen uit.

Hij vroeg altijd heel rustig *Josey would you mind doing this or doing that please? Of Could I have a cup of tea please?* Mijn allermooiste herinnering aan de hertog



Hertog Henri en de jonge graaf Quentin





De familie Walravens v.l.n.r.: vriendin zoon, zoon, Marie-José, dochter, echtgenoot dochter, nicht

is dat hij mijn man aan het eind van zijn leven de beste verzorging heeft gegeven die er mogelijk was. Toen hij ernstig ziek werd, liet de hertog zijn eigen dokter uit Brussel overkomen. Die bracht hem naar het ziekenhuis. Na zijn dood heeft hij de hele begrafenis betaald', zegt ze duidelijk ontroerd. *He was a man with a very very good heart.* De familieleden van Marie-José beamen dat. Zoon Glen herinnert zich nog dat hij elk jaar met kerstmis cadeautjes mocht gaan halen, maar geeft toe dat hij als verlegen jongen niet stond te springen om ze in aanwezigheid van de hele familie d'Ursel te openen. 'Voor mijn plechtige communie heb ik een zilveren schotel met een pennenhouder gekregen en die heb ik nog altijd. Ik had die moeten meebrengen vandaag', zegt hij met spijt.

Na de dood van haar man zal Marie-José samen met Glen nog twee jaar bij de hertog in Hingene blijven, maar in 1973 wordt het kasteel verkocht. Marie-José herinnert zich de periode van de verhuus als een moeilijke periode. 'Iedereen kwam en ging en vele spullen, zoals de grote statieportretten uit de inkomhal zijn verdwenen. De dieven hebben een aantal van die portretten met een mes uit de kaders gesneden en zijn er mee aan de haal gegaan.' Glen kan zich die portretten nog heel goed voor de geest halen. 'Eén hertog bleef je maar volgen

met zijn ogen als je voorbijkwam, heel griezelig vond ik dat.'

Na de verkoop van het kasteel verhuist Marie-José samen met hertog Henri naar Vlissegem, een deelgemeente van De Haan. Glen, die dan zijn schooljaar nog moet afmaken, wordt opgevangen door een gezin in de voormalige boswachterswoning in de Kleine Hinckstraat. 'Ik ben samen met de hertog in een boerderij gaan wonen', vertelt Marie-José. 'Later zijn we naar een villa in De Haan verhuisd. Ik ben bij hem gebleven tot aan zijn dood. Toen hij ziek werd, heb ik nog uren doorgebracht aan zijn ziekenbed in het Brugmannziekenhuis in Brussel. Na zijn dood ben ik verhuisd. Het contact met de familie d'Ursel verwaterde.' De laatste jaren van haar beroepsleven bracht Marie-José door bij graaf de Kerckhove, op wiens domein ze nog steeds woont. In zijn testament schreef de graaf dat Marie-José, zijn trouwe bediende, er kan blijven wonen zolang ze wil.

Na een lang gesprek met onze gasten in de vergaderzaal – ooit de keuken van Marie-José –, vervolgen we het bezoek met een wandeling door het kasteel. 'Ik vind het een plezier om hier te zijn', zegt ze een paar keer onderweg. We lopen langs haar voormalige slaapkamer en

die van Glen op de tweede verdieping, de 'salon commun' en de slaapkamers van de hertog en zijn zonen op de eerste verdieping. Wanneer we terug beneden aankomen in de grote salon met het Chinees behangpapier houdt Marie-José halt. *Don't touch*, zegt ze. 'Het papier stofte ik nooit af, want als ik dat aanraakte verpulverde het meteen. Het was hier erg mooi', mijmert Marie-José, 'maar het allerliefste was ik mijn keuken. Ik vond het er zo gezellig en trok me er af en toe terug voor een kopje koffie.'

Wanneer we de voordeur van de inkomhal naderen, is het al een flink eind na de middag. 'Ons ma wordt moe', zegt haar dochter. 'Het wordt tijd om te vertrekken, al zal ze dat zelf nooit toegeven', vervolgt ze. In september wordt onze kranige bezoeker achtentachtig.

Na een groepsfoto voor het kasteel, neemt Marie-José met pretoogjes dan toch het initiatief voor het afscheid. *Ready?*, vraagt ze kordaat maar vriendelijk, zoals het een echte bediende betaamt. Samen met haar gezelschap zien we haar nog druk napratend de oprijlaan afwandelen. *It was so good to be back*, horen we nog in de verte ... ■

VEERLE MOENS  
Kasteel d'Ursel